

УДК 338.47:656.025.4

ДОСЛІДЖЕННЯ СИЛЬНИХ ТА СЛАБКИХ СТОРІН, ЗАГРОЗ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ МАТРИЦІ SWOT-АНАЛІЗУ

Ведмідь І.С., аспірант (УкрДАЗТ)

Досліджено вантажні перевезення залізниці за допомогою матриці SWOT – аналізу чітко виокремленні наявні сильні та слабкі сторони для визначення шляху удосконалення функціонування вантажних перевезень, як одного з чинників підвищення роботи залізничної галузі України. У статті зроблено висновок щодо подолання розглянутих проблем в сфері вантажних перевезень з метою уникнути кризові явища в економіці та покращити функціонування цього сектору галузі.

Ключові слова: *ринок вантажних перевезень, матриця SWOT-аналізу, сильні, слабкі сторони, можливості та загрози функціонування вантажних перевезень.*

ИССЛЕДОВАНИЕ СИЛЬНЫХ И СЛАБЫХ СТОРОН, УГРОЗ И ВОЗМОЖНОСТЕЙ ГРУЗОВЫХ ПЕРЕВОЗОК ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА С ПОМОЩЬЮ МАТРИЦЫ SWOT – АНАЛИЗА

Ведмедь И.С., аспирант (УкрГАЗТ)

Исследованы грузовые перевозки железной дороги с помощью матрицы SWOT – анализа, четко выделены имеющиеся сильные и слабые стороны для определения пути совершенствования функционирования грузовых перевозок, как одного из факторов улучшения работы железнодорожной отрасли Украины. В статье сделан вывод о преодолении рассматриваемых проблем в сфере грузовых перевозок, с целью преодоления кризисных явлений в экономике и улучшение функционирование этого сектора отрасли.

Ключевые слова: *рынок грузовых перевозок, матрица SWOT-анализа, сильные, слабые стороны, возможности и угрозы функционирования грузовых перевозок.*

RESEARCH OF STRENGTHS, WEAKNESSES AND OPPORTUNITIES AND THREATS OF RAIL FREIGHT WITH SWOT ANALYSIS MATRIX

Vedmid I.S., postgraduate student (UkrSURT)

The article deals with rail freight. Actual strengths and weaknesses were clearly identified with the SWOT analysis to determine the way of rail freight improving as a factor for development of the rail industry of Ukraine. There was made generalization and systematization of the most important problems and advantages of the freight industry. Actual strengths and weaknesses of the internal environment, the most significant opportunities and threats of the external environment for this industry are clearly identified. The paper makes conclusion for solving rail freight problems in question in order to avoid crisis phenomena in the economy and improve operation of this industry sector.

Keywords: *freight market, SWOT analysis matrix, strengths, weaknesses, opportunities and threats for rail freight operation.*

Постановка проблеми. З огляду на те, що залізничний транспорт є стратегічною галуззю вітчизняної транспортної системи, забезпечуючи найбільші обсяги перевезень та володіє найрозвиненішою інфраструктурою, забезпечуючи зовнішньоекономічні зв'язки, необхідні вирішальні заходи відносно стабілізації функціонування основних видів його діяльності, зокрема вантажних перевезень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У межах окресленої проблематики підвищення ефективності залізничного транспорту суттєвий внесок зробили такі вчені, як Бараш Ю.С., Галабурда В.Г., Дикань В.Л., Дейнека О.Г., Ейтутис Д.Г., Лапидус Б.М., Левицька Л.П., Маркова І.В., Позднякова Л.О., Терьошина Н.П., Чебанова Н.В. та інш. [1-4].

Конкурентним перевагам залізниць на ринку

вантажних перевезень було приділено увагу Чорного В.В [5], а застосували матрицю SWOT – аналізу такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як С. Дибб, П.Дойль, Л.В. Балабанова, Г.В. Завгородня [6].

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Однак, на жаль, полем творчих пошуків цих видатних науковців є залізничний транспорт в цілому. Ринок транспортних послуг та вантажних перевезень, розглядається як теоретичний аспект і належної уваги щодо практичних заходів удосконалення функціонування вантажних перевезень залізниць України не приділялося.

Метою статті є дослідження, за допомогою матриці SWOT – аналізу, сильних та слабких сторін, загроз та можливостей вантажних перевезень залізничного транспорту України, як найбільш прибуткової, але нестабільної ланки залізничної галузі за останній час.

Виклад основного матеріалу дослідження. Геополітичне положення України формує її сильний транзитний та експортно-імпорتنний потенціал, який при раціональному застосуванні, може стати пріоритетним напрямком розвитку національного господарства. Вантажна галузь країни нині знаходиться на етапі застою, суттєво поступаючись країнам Західної Європи. І залізнична галузь цього сектору відзначається негативними тенденціями падіння обсягів перевезення вантажів: у 2014 р. на 12,4 % менше, ніж у 2013 р. [7].

На нашу думку, актуальним та своєчасним є виокремлення переваг та проблем щодо розвитку вантажних перевезень, з ціллю забезпечити більш високий рівень конкурентоспроможності цієї галузі у теперішні часи. Для цього потрібні не тільки широкомасштабні дослідження факторів впливу та недоліків здійснення вантажної роботи на залізничному транспорті, але і обґрунтовані рекомендації здійснення удосконалення функціонування вантажних перевезень з застосуванням передових технологій менеджменту, маркетингу, інвестиційної та інноваційної діяльності тощо.

Подальший розвиток залізниць у результаті створення публічного акціонерного товариства вимагає більш детально визначити нові підходи до споживачів транспортних послуг – вантажовласників [8]. Так, незважаючи на те, що вантажна робота на залізницях України й перевезення вантажів у всіх видах сполучень здійснюється в безперервному звичайному режимі, забезпечуючи потреби національної економіки, в цій сфері діяльності підкреслюється ряд проблем, а саме:

- відсутність державної підтримки, спрямованої на створення умов для оновлення вантажного рухомого складу, його катастрофічна

зношеність і тимчасова невідповідність придбання та списання вантажних вагонів;

- функціонування ринку вантажних залізничних перевезень в умовах жорсткого стримування тарифів та відсутності їх індексації, що змушує залізничний транспорт дотувати інші галузі економіки;

- недосконалість тарифної політики, яка не забезпечує оптимальної вагонної складової і не містить інвестиційної складової, за рахунок яких можна було б акумулювати кошти на оновлення рухомого складу;

- існування перехресного субсидування збиткових пасажирських перевезень за рахунок вантажних;

- низька якість послуг та обслуговування, що негативно впливає на формування клієнтської аудиторії зі стійкими пріоритетами.

Перелічені проблеми формують тільки внутрішні фактори, які перешкоджають економічному та соціальному розвитку національного господарства [9]. В умовах європейської інтеграції до них додаються і зовнішні фактори, які виражаються в:

- підвищених вимогах міжнародних виробників та транспортних перевізників до якості транспортного обслуговування;

- необхідності відповідності законодавчої системи;

- доцільності розширення сфери діяльності на міжнародному ринку транспортних послуг за рахунок диференціації;

- співвідношення технологічної системи держави з вимогами закордонних країн.

Щоб детально та об'єктивно оцінити ситуацію на ринку вантажних перевезень, виділити найбільш суттєві проблеми та переваги цієї галузі, ми звернулися до SWOT– аналізу, як до наукового методу. За допомогою нього були чітко визначені наявні сильні та слабкі сторони внутрішнього середовища (табл. 1), найбільш значимі можливості та загрози зовнішнього середовища ринку вантажних перевезень залізниці (табл. 2). З метою забезпечення подальшого перспективного та стабільного розвитку вантажних перевезень, як одного з чинників підвищення ефективності роботи залізничної галузі України.

Співставлення сильних і слабких сторін функціонування вантажних перевезень залізниці з зовнішніми можливостями і загрозами побудовано в матриці SWOT – аналізу (табл. 3). За допомогою розробки цієї матриці, як інструменту стратегічного управління, ми виокремили головні властивості функціонування вантажних перевезень у сьогоденні, щоб в подальшому удосконалити їх роботу, тим самим підвищити ефективність та доходність всієї залізничної галузі України.

Проблеми транспортного комплексу України

Таблиця 1

Визначення сильних та слабких сторін ринку вантажних перевезень залізничного транспорту України

Параметри оцінки	Сильні сторони	Слабкі сторони
1	2	3
Організація	- правова база транспортної системи країни, на ряду з вантажними перевезеннями, встановлена рядом законів та Статутом залізниць України.	- недосконала законодавча база.
Економічний розвиток	- знижки тарифів на перевезення продукції гірничо-металургійного та хімічного комплексів; - впровадження електронної накладної.	- тарифи на вантажні перевезення не відповідають європейським та світовим стандартам, вчасно не проходять індексацію, що загрожує економічній безпеці залізниць; - перехресне субсидування пасажирських перевезень за рахунок вантажних; - інноваційна та інвестиційна політика ринку вантажних перевезень знаходиться на стадії застою.
Технологічний розвиток	- диференціація наявності спеціалізованого рухомого складу для перевезення, наприклад, великогабаритних і масових вантажів; - достатньо розвинута розгалужена інфраструктура, можливість доставки вантажу у будь-яку точки країни; - велика пропускна спроможність.	- недостатнє оновлення основних фондів, рухомого складу, значне фізичне та моральне зношення; - технологічна несумісність залізничних колій України та Європи.
Стан навколишнього середовища	- менший шкідливий вплив на довкілля порівняно з автомобільним транспортом.	- відсутність розвитку технологій щодо зменшення забруднення навколишнього середовища.
Ринок праці та соціальна сфера	- наявність кваліфікованої робочої сили.	- скорочення штату працівників залізничної галузі; - недостатність мотивації персоналу до змін.

Таблиця 2

Визначення можливостей і загроз на ринку вантажних перевезень залізничного транспорту України

Параметри оцінки	Можливості	Загрози
Геополітичні фактори	- побудова міжнародних транспортних коридорів; - розвиток транзитного потенціалу вантажних перевезень.	- політична криза.
Економічні фактори	- посилення зовнішньо економічної діяльності; - підвищення ефективності роботи вантажних перевезень.	- економічна криза; - недостатнє впровадження економічних механізмів управління вантажними перевезеннями; - стагнація ринку вантажних перевезень.
Технологічні фактори	- розвиток інтермодальних перевезень; - удосконалення залізничних колій, згідно з європейськими стандартами; - збільшення маси потягів та впровадження модернізації вагонів.	- ризики аварій і техногенних катастроф внаслідок високого зношення основних фондів.

Проблеми транспортного комплексу України

Таблиця 3

Матриця SWOT-аналізу функціонування вантажних перевезень залізничного транспорту України

1	2	3
	<i>Можливості</i>	<i>Загрози</i>
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Створення публічного акціонерного товариства «Українські залізниці». 2. Система знижок для споживачів транспортних послуг – вантажовласників. 3. Новітні технології, завдяки яким формується сильний транзитний та експортно-імпортний потенціал вантажів. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Політична та економічна криза в країні. 2. Стагнація ринку вантажних перевезень. 3. Ризики аварій і техногенних катастроф внаслідок високого зношення основних фондів.
<p style="text-align: center;"><i>Сильні сторони</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наявність кваліфікаційної робочої сили. 2. Впровадження електронної накладної. 3. Розвиток інтермодальних вантажних перевезень. 	<p style="text-align: center;"><i>Використання сильних сторін для реалізації можливостей</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наявність кваліфікаційної робочої сили сприятиме удосконаленню технічно-виробничому процесу роботи вантажних перевезень, а саме побудови двоколієних вставок з метою збільшення пропускної спроможності вантажних потягів. 2. Впровадження електронної накладної дає змогу скоротити час на обробку перевезення вантажів, та посилить транзитний потенціал та зовнішньоекономічну діяльність вантажних перевезень. 3. Розвиток інтермодальних перевезень сформує сучасний транзит та посилить експортно – імпортний потенціал країни. 	<p style="text-align: center;"><i>Використання сильних сторін для подолання загроз</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Впровадження електронної накладної тільки удосконалює економічні механізми управління вантажними перевезеннями. 2. Розвиток сучасних інтермодальних перевезень призведе до рентабельності, підвищення ефективності та стабільного функціонування ринку галузі вантажних перевезень. 3. Наявність кваліфікаційної робочої сили є передумовою зменшення ризиків аварій і техногенних катастроф.
<p style="text-align: center;"><i>Слабкі сторони</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Недосконала нормативно-правова база для подальшого розвитку вантажних перевезень. 2. Тарифи на вантажні перевезення не відповідають європейським та світовим стандартам. 3. Відсутність розвитку технологій щодо зменшення забруднення навколишнього середовища. 	<p style="text-align: center;"><i>Можливості для подолання слабких сторін</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Створення публічного акціонерного товариства «Українські залізниці» сприяє до перегляду законодавчої бази, до її удосконалення; до перерахунку тарифів на вантажі, що відповідають світовим та європейським стандартам. 2. Удосконалена система знижок для вантажовласників на перевезення вантажів максимально задовольнить їх потреби щодо транспортної складової. 3. Впровадження новітніх технологій, завдяки яким задовольняються потреби вантажовласників та зменшується забруднення навколишнього середовища 	<p style="text-align: center;"><i>Загрози прояву слабких сторін</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політична та економічна криза в країні посилює погіршення ситуації щодо законодавчої бази транспорту, на ряду з вантажними перевезеннями. 2. Невідповідність європейським та світовим стандартам тарифів на вантажі – це один з чинників стагнації ринку вантажних перевезень. 3. Збільшення аварій і техногенних катастроф провокують забруднення навколишнього середовища.

Висновок. У використанні матриці SWOT – України та можливостей транспортної аналізу є і недоліки: не використовує математично-інфраструктури для міжнародного транзиту, статистичного оцінювання, факторного аналізу, подолання розглянутих проблем в сфері вантажних розрахунків, що і є метою подальшого дослідження перевезень, а саме неперервне та стабільне їх транспортної галузі вантажних перевезень. здійснення, удосконалення та впровадження нових Доцільне використання геополітичного положення технологій, впровадження індивідуального підходу

до вантажовідправників, наявність кваліфікаційної робочої сили, що сприяє удосконаленню технічно-виробничому процесу роботи вантажних перевезень, дозволить подальший розвиток економіки та сформує перспективне та стабільне функціонування галузі вантажних перевезень та держави в цілому.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бараш Ю.С. Управління залізничним транспортом країни. Монографія. / Ю.С. Бараш–Дніпропетровськ, 2006. – 252 с
2. Дикань В.Л. Забезпечення ефективності інноваційної політики [Текст]. Монографія. / В.Л. Дикань– Харків, 2008. – 194 с.
3. Галабурда В.Г. Единая транспортная система./ В.Г.Галабурда. - М.: Транспорт, 1996. — 295 с
4. Економіка залізничного транспорту: Учеб. для вузов ж.-д./ Н.П.Тершиной, Б.М.Лapidуса, М.Ф.Трихункова. – М.: УМК МПС России, 2001. – 600 с.
5. Чорний В.В. Конкурентні переваги залізниць на ринку вантажних перевезень/ Чорний В.В. /Вісник ЧДГУ «Серія «Економічні науки» Науковий збірник. – 2012. - № 1(56).
6. SWOT-аналіз – основа формування маркетингових стратегій: Навчальний посібник/За ред. Л.В.Балабанової. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2005.–301 с.–(Вища освіта ХХІ ст.).
7. Офіційний сайт Державної Служби Статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukrstat.org>
8. Офіційний сайт Укрзалізниця [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.uz.gov.ua/>
9. Кушнір І.Ю. Ефективність вантажних залізничних перевезень України та її підвищення в умовах глобалізації. Автореферат дис. канд. наук [Текст] / І.Ю. Кушнір // Харків, УкрДАЗТ. – 2004. – 18с.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Познякова Л.О.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Полякова О.М.*

УДК 338.47:658.8

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ НА ОСНОВІ МАРКЕТИНГО-ЛОГІСТИЧНОГО ПІДХОДУ

Копитко В. І. д.е.н., професор, декан факультету Львівської філії (ДНУЗТ)

Розглядається маркетинго-логістичний підхід до розвитку сучасної інфраструктури на залізничному транспорті. Пропонується маркетинго-логістичне забезпечення розвитку інфраструктури, що буде сприяти ефективному управлінню вантажопотоками та пасажиропотоками на залізницях з використанням комплексу взаємопов'язаних інформаційно-управлінських систем. Це дозволить здійснювати технологічний взаємозв'язок із суміжними організаціями транспортного процесу, що в подальшому сприятиме створенню інтегрованих транспортно-логістичних ланцюгів з урахуванням системних методів управління, спрямованих на досягнення сталого розвитку залізничної галузі. Раціонально розміщені маркетинго-логістичні центри сприятимуть переходу на зорієнтовану на клієнта модель надання послуг пасажирських і вантажних перевезень на інноваційній основі, використовуючи можливості розвитку державно-приватного партнерства в Україні.

Ключові слова: маркетинго-логістичний підхід, інфраструктура залізничного транспорту, оптимізація вантажопотоків та пасажиропотоків, маркетинго-логістичні центри, інновації, державно-приватне партнерство.

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА НА ОСНОВЕ МАРКЕТИНГО-ЛОГИСТИЧЕСКОГО ПОДХОДА

Копитко В. И. д.э.н., профессор, декан факультета Львовского филиала (ДНУЗТ)

Рассматривается маркетингово-логистический подход развития современной инфраструктуры на железнодорожном транспорте. Предлагается маркетингово-логистическое обеспечение развития